

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО,
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС
ТА КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.325+343.237+ 343.342

О. О. КВАША
В. В. ГАПОНЧУК

**ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ
ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
(ч. 2, 3 ст. 109, ст. 110 КК УКРАЇНИ)**

Аналізується співвідношення понять «підбурювання до злочину» та «публічні заклики до вчинення злочину» на основі досліджень учених як у галузі кримінального права, так і лінгвістики. Доведено, що зміст цих понять визначається через спільні категорії «вплив» та «схиляння», а розмежування відбувається через ознаку публічності. З урахуванням міжнародного досвіду запропоновано запровадження статті 110¹ КК України «Публічне підбурювання до вчинення злочинів проти основ національної безпеки України».

Ключові слова: публічні заклики, підбурювання, співучасть, публічне підбурювання, вплив, словесний екстремізм, сепаратизм, основи національної безпеки.

© *КВАША Оксана Олександрівна* — доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України

© *ГАПОНЧУК Віктор Васильович* — аспірант Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, суддя Волинського апеляційного суду

Kvasha Oksana, Gopanchuk Viktor. Public calls for committing crimes against the foundations of the national security of Ukraine (parts 2, 3 of Art. 109, Art. 110 of the Criminal Code of Ukraine)

The relationship between the notions of «incitement to crime» and «public calls for committing a crime» is analyzed on the basis of research by both scholars in the field of criminal law and linguistics. It is proved that the content of these concepts is defined through the general categories of «influence» and «declination», and the distinction occurs through a sign of publicity. Taking into account international experience, the introduction of Article 110¹ of the Criminal Code of Ukraine «Public incitement to commit crimes against the foundations of the national security of Ukraine» is proposed.

Key words: *public appeals, incitement, complicity, public incitement, influence, verbal extremism, separatism, foundations of national security.*

Співучасть все частіше є формою злочинної діяльності, особливо терористичної та сепаратистської. У Загальній частині КК України міститься визначення як поняття співучасті у злочині, так і окремих її видів, у тому числі підбурювання, яке полягає в тому, що винна особа викликає в іншій особи бажання вчинити злочин. Майже у кожному підручнику з кримінального права чи монографії з проблем співучасті у злочині міститься положення, що деякі випадки підбурювання вважаються законом самостійними закінченими злочинами. Зокрема, в Особливій частині КК України передбачено кілька складів злочинів, об'єктивна сторона яких полягає у публічних закликах до вчинення того чи іншого злочину.

Крім того, особлива увага державних органів та правознавців прикута до проблеми сепаратизму в Україні. Сепаратизм — це рух, спрямований на відокремлення від держави частини її території та населення. Сепаратизм може виявлятися в найрізноманітніших діях: *від пропагандистських акцій, діяльності політичних партій, громадських рухів, масових акцій, у тому числі референдумів аж до терористичних актів та збройної боротьби*¹ (курсив наш. — *В.Г., О.К.*). Саме коли йдеться про *пропаганду сепаратизму* слід аналізувати склади злочинів, що полягають у «публічних закликах» до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади (ч.ч. 2, 3 ст. 109), до зміни меж території або державного

кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ст. 110). Подібну позицію висловлює і В.Н. Кубальський: «В Україні за різноманітні форми сепаратистської діяльності передбачено кримінальну відповідальність передусім за статтями 109 «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» та 110 «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України» КК України»².

Проблему кримінально-правової протидії підбурюванню як виду співучасті досліджували П.П. Андрушко, М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, П.С. Берзін, В.І. Борисов, Ф.Г. Бурчак, В.О. Глушков, Н.О. Гуророва, Л.М. Демідова, О.О. Дудоров, Г.П. Жаровська, А.П. Закалюк, А.Ф. Зелінський, М.Й. Коржанський, О.М. Костенко, Г.А. Кригер, О.М. Литвак, М.І. Мельник, В.А. Мисливий, П.П. Михайленко, А.А. Музика, В.О. Навроцький, Г.В. Новицький, В.І. Осадчий, М.І. Панов, А.В. Савченко, В.Я. Тацій, В.П. Тихий, О.В. Ус, С.Д. Шапченко, Н.М. Ярмиш, С.С. Яценко та інші. Публічні заклики до вчинення того чи іншого злочину були предметом дослідження таких вчених як А. А. Балашов, О. Ф. Бантишев, Т.П. Гусак, Л.В. Дорош, О. В. Епель, В. М. Киричко, В. В. Кузнецов, М.А. Рубашенко, В. Д. Скулиш, В. Я. Тацій, О. В. Шамара та багато інших. Окремі питання кримінально-правової охорони основ національної безпеки України досліджували В.С. Батиргарєєва, А.Б. Блага, С.В, І.В. Діордіца, І.В. Дрьомов, М.В. Карчевський, Л.В. Мошняга, О.П. Рябчинська, Н.А. Савінова, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк, О.А. Чуваков, В.М. Янко, А. М. Яценко та інші.

Не зважаючи на значний внесок цих вчених у розробку аналізованої проблеми, поза увагою залишилась проблема встановлення змісту публічних закликів до заподіяння шкоди національній безпеці України та їх співвідношення із підбурюванням як виду співучасті у злочині. Саме це і є *метою* цієї статті.

Доцільно відзначити, що у колишньому КК УРСР (1960 р.) першою главою було передбачено відповідальність за «Злочини проти держави», до якої у 1989 році Указом Президії Верховної

Ради Української РСР була включена стаття 62¹ «Заклики до вчинення злочинів проти держави»³. В цій статті передбачалась відповідальність за публічні заклики як до зради Батьківщини, так і до вчинення терористичного акту або диверсії. Тобто в одній нормі — публічні заклики до вчинення різних злочинів проти держави (за сучасним кримінальним законом — це злочини, що містяться в різних розділах — проти основ національної безпеки України та проти громадської безпеки). В умовах значного збільшення в Україні проявів сепаратизму та тероризму цей історичний факт потребує уваги. Подібні пропозиції властиві і сучасній юридичній науці. Так, вчені пропонують встановлення кримінальної відповідальності за публічні заклики до вчинення диверсії, що з погляду уніфікації законодавчого рішення щодо кримінальної відповідальності за вчинення закликів заслуговує на увагу. Разом з тим, убачається, що реалізація такої пропозиції повинна бути узгодженою із загальною теорію криміналізації ...⁴. Також наявні пропозиції щодо доповнення КК окремою нормою, яка б передбачала відповідальність за публічні заклики до посягання на суверенітет Українського народу...⁵. Очевидно, наведені історичні факти та сучасні пропозиції дослідників потребують поглибленого наукового аналізу.

Заклик — це категорія лінгвістичної прагматики і водночас юридизований мовленнєвий жанр. Реалізація заклику за певних комунікативних умов розцінюється як дія, яка передбачає кримінальну відповідальність. Юридизація цього лінгвістичного поняття і стрімке зростання кількості пов'язаних із цією категорією кримінальних справ висувають нагальну потребу наповнити поняття «заклик», яке використовується правниками, власне лінгвістичним змістом для потреб лінгвоекспертного аналізу⁶.

Отже, слід звернутись до тлумачення терміну «заклик» і «підбурювання». У словнику української мови: *закликати* — 1) кликати, запрошувати кого-небудь прийти, приїхати, зазивати; 2) звертатися до якої-небудь групи людей з метою залучити їх до певної діяльності⁷; *підбурювати* — розмовами спонукати кого-небудь до якихось дій, вчинків; підбивати, підмовляти,

під'юджувати, підштрикувати; 2) підсилювати, стимулювати яку-небудь дію, якийсь вчинок (переважно негативно впливаючи на когось); 3) викликати у кого-небудь бажання виконати яку-небудь дію, заохочувати до якогось вчинку⁸. У прагматичній заклику розглядається як мовленнєвий акт, звернений до адресата з метою спонукати його до виконання певних дій, які осмислюються як важлива частина суспільно значущої діяльності й сприяють досягненню певних ідеалів⁹.

Під час коментування статті 109 КК України, яка у частині 2 регулює відповідальність за публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, вчені зауважують: «Публічні заклики передбачають хоча б одне відкрите звернення до невизначеного, але значного кола осіб, в якому висловлюються ідеї, погляди чи вимоги, спрямовані на те, щоб шляхом поширення їх серед населення чи його окремих категорій (представників влади, військовослужбовців тощо) *схилити* певну кількість осіб до певних дій. Якщо такі заклики звернені до конкретної особи, вони кваліфікуються як підбурювання до вчинення дій, метою яких є насильницька зміна чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади¹⁰ (курсив наш. — В.Г., О.К.). Доречно нагадати, що через термін «*схилити*» визначено зміст підбурювання до злочину у ст. 27 КК України.

Важливим в контексті досліджуваної проблеми є звернення до міжнародного досвіду. У статті 5 Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, ратифікованої Законом України № 54-V від 31.07.2006 «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про боротьбу з тероризмом», закріплено таке положення: «Публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину». «1. Для цілей цієї Конвенції термін «*публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину*» означає розповсюдження повідомлення для населення або доведення такого повідомлення до відома населення в інший спосіб з метою підбурювання його до вчинення терористичного злочину, якщо така поведінка, незалежно від того, є чи не є вона безпосередньою підтримкою терористичних злочинів, становить

загрозу того, що може бути вчинено один чи більш ніж один такий злочин»¹¹ (курсив наш. — *В.Г., О.К.*). Очевидно, що за змістом поняття «публічне підбурювання» у Конвенції є тотожним поняттю «публічні заклики» у КК України. Також у Римському статуту МКС підбурювання до геноциду виділено в підп. «е» п. 3 ст. 25 в якості самостійної форми співучасті: «ст. 25. Індивідуальна кримінальна відповідальність. Ч. 3. Відповідно до цього Статуту особа підлягає кримінальній відповідальності і покаранню за злочин, що підпадає під юрисдикцію Суду, якщо ця особа: е) стосовно злочину геноциду, прямо і публічно підбурює інших до вчинення геноциду». Відповідне положення міститься і в Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 р.: «Ст. III «Карані такі діяння: а) геноцид; б) змова з метою здійснення геноциду; с) пряме і публічне підбурювання до вчинення геноциду; d) замах на здійснення геноциду; е) співучасть у геноциді»¹².

Вітчизняний кримінальний закон не містить поняття «публічне підбурювання» ні в Загальній, ні в Особливій частині. Підбурювання завжди передбачає конкретні дії, спрямовані на схиляння іншої особи до вчинення злочину. Співучасть у виді підбурювання до вчинення певного злочину має, як правило, непублічний характер та спрямована до певної особи, на відміну від публічних закликів до вчинення злочинів, які спрямовані до невизначеного кола осіб. Традиційно саме публічність/непублічність вважається основною розмежувальною рисою цих понять. Схиляючи до вчинення злочину особу підбурювач використовує такі засоби та методи, як прохання, переконання, обман, підкуп, погрози, шантаж тощо. Отже, слід ставити питання про внутрішній механізм *впливу* підбурювача на осіб, яких він бажає залучити для виконання злочинних дій. Категорія впливу є вкрай важливою для розуміння механізму діяльності підбурювача.

Мовознавці теоретичним підґрунтям лінгвістичної експертизи у справах про словесний екстремізм вважають теорію мовленнєвих актів. Автори цієї теорії Джон Остін і Джон Серль

систематизували уявлення про те, як можна вчиняти різнопланові дії за допомогою слова. У цій теорії мовлення розглядається як сукупність цілеспрямованих мовленнєвих дій, завдяки яким люди впливають на поведінку інших людей, скеровують їхні думки та емоції¹³ (курсив наш. — В.Г., О.К.).

Також і правознавці акцентують увагу на категорії впливу. Так, Н.А. Савінова пропонує криміналізувати такі суспільно небезпечні діяння як «поширення принизливої для України медіапродукції», «використання прихованих засобів впливу на свідомість у засобах масової інформації»¹⁴. На думку В.М. Янка, кримінальна відповідальність за публічні заклики до посягання на суверенітет Українського народу або розповсюдження відповідних матеріалів на сьогодні є об'єктивно необхідною. Попри ризики зловживань кримінальним правом, використання кримінального законодавства для оцінки діянь, що характеризуються спірною суспільною небезпекою, досліджувана норма є досить ефективним засобом протидії інформаційній агресії¹⁵. Ці положення мають сенс, адже, як загальновідомо, наслідком інтенсифікації інформаційно-емоційного впливу на населення Донецької та Луганської області стало зростання проросійських орієнтацій серед жителів регіону з 30-40 % до 50 % і більше¹⁶.

Дослідниця підбурювання до вчинення злочину О.В. Ус також вважає, що схилянням до злочину є процес впливу однієї особи на волю та свідомість іншої з метою збудження в неї наміру (прагнення, бажання, рішучості) взяти участь у злочині. При чому, вплив підбурювача повинен бути таким, щоб можна було визнати, що інші співучасники зважилися на вчинення злочину саме завдяки підбурюванню, а не внаслідок власного злочинного наміру¹⁷.

Отже, різниця між публічним (закликами) і непублічним (індивідуально визначеним) підбурюванням полягає виключно в адресаті: якщо заклики спрямовані до певної особи, то це співучасть у виді підбурювання, якщо — до невизначеного кола осіб, то це самостійні склади злочинів, передбачені у статтях 109, 110, 258², 258⁵, 295, 299, 436, 442 КК України.

Ще однією проблемою є визначення форм публічних закликів. Жанр заклику в лінгвістиці — це вкрай багатогранне явище, оскільки воно має як спільні ознаки з іншими формами спонування, так і характеризується багатьма різновидами. Зокрема, заклики можуть мати як пряму, так і приховану (непряму) форми. Прямий заклик — це найбільш радикальна, явна форма словесного впливу на поведінку суб'єкта, що містить дієслово спонукального наказового способу. У тексті обов'язковою ознакою прямого заклику є використання його адресатом такого знаку пунктуації, як знак оклику. Зокрема, відповідно до висновку експерта Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України № 53/205 від 03.03.2017 р. (вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 15.09.2017 р.), словосполучення «ПОРА ВОЕВАТЬ!» визнано прямим експліцитним закликом, іллокутивний компонент якого виражений лексично за допомогою прислівника часу «пора» та інфінітиву «воевать». Автор закликає розпочати війну, із загального контексту — проти діючої влади в Україні, тобто містить заклики до збройного повстання проти діючої влади, що є етапом захоплення державної влади¹⁸. Існує ряд досліджень мовних засобів непрямого впливу у сфері публічної комунікації, які орієнтовані на виявлення прихованих механізмів влади, домінування, контролю. Ці праці є важливим теоретичним підґрунтям для виконання лінгвістичних експертиз у справах про словесний екстремізм. Саме непрямі форми представлення інформації є визначальною ознакою маніпулятивного мовленнєвого впливу на свідомість і, до того ж, нерідко пов'язані з бажанням уникнути відповідальності за здійснення карних вчинків¹⁹.

Як відзначають лінгвісти, «динаміка звернень з запитами до Українського бюро лінгвістичних експертиз показує стрімке зростання: якщо за період 2006–2013 роки у Бюро було проведено лише 1 лінгвістичну експертизу, пов'язану з закликами до сепаратизму, то за період 2014 — перша половина 2017 року кількість звернень із відповідними запитом обчислюється

десятками. Словесний екстремізм стає дедалі помітнішим складником інформаційного контенту в Україні»²⁰. Зауважимо, що у період 2006-2013 років кількість аналізованих злочинів вже була значною. Лише один приклад. У 2007 році науковцями відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України спільно з Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса НАН України було підготовлено висновок на запит Управління СБУ в Донецькій області. На розгляд експертів були представлені друковані агітаційні матеріали, що розповсюджувалися в м. Донецьку. Серед друкованих агітаційних матеріалів, представлених на комісійну науково-правову експертизу, були рішення Міжрегіональної федерації «Донецька федеративна республіка», «Союзу народжених революцією», проект адміністративно-територіальної реформи, підписні листи про створення незалежної республіки Донецька федерація, та інші матеріали, що розповсюджувались активістами громадсько-політичної організації «Донецька республіка». Експерти, зокрема О.О. Кваша, відзначили: аналіз представлених матеріалів, а саме: листівки «Донецька республіка...», «Зупинити фашизм...», «Хохляцький геноцид», «Рішення координаційної ради організації визволення Донбасу», «Союз народжених революцією», «Донецька республіка», брошура «Бандерівський фашизм» дозволяє зробити висновок про те, що друковані матеріали за своєю направленістю містять заклики до насильницької зміни цілісності та непорушності території України, а також заклики до здійснення дій, направлених на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі. Заклики наведеного змісту є в представлених матеріалах, зокрема матеріальне відображення такі заклики знайшли в листівках:

– № 1 «Донецька республіка»: «...надо продолжать борьбу за Святую нашу Донецкую Русь, за право жить так как мы хотим, а не по законами придуманным западными шакалами...»;

– № 10 «Союз рожденных революцией»: « Уничтожение русской культуры и языка на Руси приняло угрожающие

размеры...», «На территории Донецка — исконно русской территории...», «мы оставляем за собой право на борьбу за свои права, вплоть до акций гражданского неповиновения».

— № 11 «Донецкая ярость «Дикого поля»»: «наши понятия и вера топчется лакеями и вырожденными недославянами во главе с выродком-тираном захватившим Киев», «...растет понимание неизбежности отпора, неизбежности нашего наступления на мразь и уродов, заполонивших высокие кабинеты в сытой и самодовольной столице», «Нельзя допустить тотального уничтожения враждебной западенской субкультурой Донецкой нации на исконно Русской территории. Все на борьбу с враждебной хохляцкой интервенцией. Даешь всеобщую мобилизацию для защиты Донбасса, культуры и самой жизни на Донецкой Руси», «Донецкая Русь — свободная земля и не подчиняется Киеву — он нам не указ. МЫ — вольный народ»;

— № 15 «Вставай страна огромная, вставай на смертный бой», «идет война народная, священная война»;

— № 16: створення «Донецкой Федеративной республики в составе Днепропетровской, Запорожской, Луганской, Харьковской и Херсонской областей (население — 17 млн. чел, площадь — 172 тыс. км)»;

— № 18 «Подписной лист в поддержку проведения всенародного референдума по вопросу «Согласны ли вы жить в свободной, независимой донецкой федеративной республике, в состав которой будут входить Донецкая, Луганская, Харьковская, Запорожская, Днепропетровская и Херсонская области?»

Науковці констатували, що, зокрема, гімн Донецької федеративної республіки, як і інші віршовані форми розпалювання ненависті до України, містять приховані заклики до насильницького повалення конституційного ладу та устрою України. Надані агітаційні матеріали містять ознаки складів злочинів, передбачених статтями 109 і 110 КК України, які посягають на основи національної безпеки України. Крім того, переважна більшість наданих матеріалів потребували не лише правової, але й лінгвістичної експертизи (назва нашої держави «україна» — лише з маленької літери, тоді як слово «Малоросія» з

великої, згадка про українську національність — у лапках: «українцы» тощо), на що звертали увагу експерти-юристи. На жаль, 10 років тому назад не було припинено цю небезпечну антиукраїнську діяльність, що зрештою призвело до подій 2014 року — анексії Криму, створенню «фейкових» республік так званих «ЛНР» та «ДНР» на сході України.

Потребує вирішення питання про те, яке поняття є більш оптимальним — публічне підбурювання чи публічні заклики. І підбурювання, і публічні заклики охоплюють широкий спектр дій, які спрямовані на схиляння однієї чи багатьох осіб на вчинення злочину. При цьому термін «заклики» за змістом є вужчим за термін «підбурювання», тобто поняття «публічні заклики» штучно звужує зміст тих дій, що утворюють відповідний склад злочину, передбачений у перелічених вище статтях КК України. Однак це не змінює сутності публічних закликів, адже за змістом вони є підбурюванням, яке має публічний характер. На наш погляд, підбурювання може бути непублічним і публічним. Основна функціональна роль підбурювача зводиться до здійснюваного на інших осіб впливу, який деформує волю тих чи інших осіб, перетворюючи їх на злочинців, незалежно від того чи є цей вплив публічним і на яку кількість осіб він розповсюджується. Підбурювання, яке є публічним, охоплює як саме звернення до невизначеної кількості осіб, так і розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення злочинних дій.

Отже, слід зробити такі висновки.

Мовознавці теоретичним підґрунтям лінгвістичної експертизи у справах про словесний екстремізм вважають теорію мовлення як сукупність цілеспрямованих мовленнєвих дій, завдяки яким люди впливають на поведінку інших людей. Заклики можуть мати як пряму, так і приховану (непряму) форми. У кримінально-правовій доктрині змістовно поняття «підбурювання до злочину» та «публічні заклики до вчинення злочину» визначаються через спільні категорії «вплив» та «схиляння». Розмежування аналізованих понять традиційно відбувається через ознаку саме публічності.

У кількох міжнародних конвенціях застосовано поняття «публічне підбурювання», яке не міститься ні в Загальній, ні в Особливій частині КК України. І підбурювання, і публічні заклики охоплюють широкий спектр дій, які спрямовані на схиляння однієї чи багатьох осіб на вчинення злочину. «Заклики» за змістом є вужчим поняттям за «підбурювання», тобто поняття «публічні заклики» штучно звужує зміст тих дій, що утворюють відповідний склад злочину. Основна функціональна роль підбурювача полягає у здійсненні на інших осіб впливу, який деформує їх волю і схиляє до вчинення злочину, незалежно від публічності впливу і кількість осіб, на яких він розповсюджується. Публічне підбурювання охоплює як саме звернення до невизначеної кількості осіб, так і розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення злочинних дій.

Зважаючи на все вищенаведене, пропонуємо запровадження окремої статті до КК України 110¹ «Публічне підбурювання до вчинення злочинів проти основ національної безпеки України», яку слід викласти у такій редакції: «Публічне підбурювання до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також до вчинення умисних дій з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а так само розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій карається». Внесення таких змін потребуватиме одночасного корегування змісту чинних статей 109 і 110 КК України.

1. Горбатенко В.П., Зяблюк М.П. Сепаратизм. *Юридична енциклопедія*: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 2003. Т. 5: П–С. С. 469. 2. Кубальський В.Н. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з сепаратизмом. *Юриспруденція в сучасному інформаційному просторі*: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, НАУ, 1 березня 2019 р. Т. 1. Тернопіль: Вектор, 2019. С. 322. 3. Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР. Документ 7373-XI, поточна редакція. Ред.від 19.11.2012, підстава 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7373-11/ed19890414>.

4. Климосюк А.С. Кримінальна відповідальність за диверсію: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. С. 172. 5. Янко В.М. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ суверенітету українського народу: дис. ... канд. юрид. наук. Северодонецьк, 2018. С. 22. 6. Ажнюк Л.В. Параметризація заклику влінгвістичній експертизі. ArmyUA. Аналітично-інформаційний портал. URL: <http://www.armyua.com.ua/parametrizaciya-zakliku-v-lingvistichnij-ekspertizi/>. 7. Новий тлумачний словник української мови: в 3 т. / уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Вид-во «АКОНІТ», 2008. Т. 1: А–К. 2008, С. 701. 8. Там само. Т. 2: К–П. 2008, С. 637. 9. Ажнюк Л.В. Цит. праця. 10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-е вид., перероб. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 324. 11. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712. 12. Римський статут міжнародного уголовного суда. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588; Конвенція о предупреждении преступления геноцида и наказаний за него от 9 декабря 1948 года. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155. 13. Ажнюк Л.В. Цит. праця. 14. Савінова Н.А. Кримінально-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Київ, 2012. С.295, 299. 15. Янко В.М. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ суверенітету українського народу: дис. ... канд. юрид. наук. Северодонецьк, 2018. С. 132. 16. Руфанова В.М. Нормативно-правове забезпечення протидії сепаратизму в Україні. *Наше право*. 2016. № 2. С. 102. 17. Ус О.В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. С.12-13. 18. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 15.09.2017 р. Справа № 161/10984/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/68965241>. 19. Ажнюк Л.В. Цит. праця. 20. Там само.

Kyasha Oksana, Gopanchuk Viktor. Public calls for committing crimes against the foundations of the national security of Ukraine (parts 2, 3 of Art. 109, Art. 110 of the Criminal Code of Ukraine)

Participation is increasingly a form of criminal activity, especially terrorist and separatist. The General Part of the Criminal Code of Ukraine contains definitions as a concept of complicity in a crime, as well as its separate types. Incitement is that the guilty person causes another's desire to commit a crime. Special attention of state bodies and lawyers is attached to the problem of separatism in Ukraine. Separatism is a movement aimed at separating from the state part of its territory and population. Linguists consider the theory of speech to be the theoretical basis for linguistic expertise in matters of verbal extremism as a collection of purposeful speech actions, through which people influence

the behavior of other people. Calls can be either direct or hidden (indirect) forms. In the criminal-law doctrine, the meaning of «incitement to crime» and «public appeals to commit a crime» is defined in terms of the common categories of «influence» and «rejection». The differentiation of the analyzed concepts traditionally occurs because of the very publicity. In several international conventions, the term «public incitement» is used, which is not contained either in the General Code or in the Special Part of the Criminal Code of Ukraine. Both incitement and public appeals cover a wide range of actions aimed at inciting one or more individuals to commit a crime. «Appeals» in content is a narrower notion of «incitement», that is, the notion of «public appeals» artificially narrows the meaning of those actions that form the corresponding composition of the crime. The main functional role of the instigator lies in the exercise of influence on other persons, which deforms their will and inclines to the commission of a crime, regardless of the publicity of the influence and the number of persons on whom it is distributed. Public incitement covers as much as an appeal to an uncertain number of people, and the distribution of materials with appeals for committing criminal acts. It is proposed to introduce a separate article to the Criminal Code of Ukraine 110-1 «Public incitement to commit crimes against the bases of national security of Ukraine». The article should be worded as follows: «Public incitement to violent change or overthrow of the constitutional order or to the seizure of state power, as well as to deliberate actions aimed at changing the boundaries of the territory or state border of Ukraine in violation of the procedure established by the Constitution of Ukraine, as well as distribution materials with appeals for such actions are punishable...».

Key words: public appeals, incitement, complicity, public incitement, influence, verbal extremism, separatism, foundations of national security.